

ГАЛИЧ

серія 2
випуск 5

З Б І Р Н И К   Н А У К О В И Х   П Р А Ц Ї

Тору СЕНГА

Галич, Галицька та Руська землі у взаємовідносинах з Угорщиною XI–XIII сторіч

Ліля-НВ
Івано-Франківськ
2020

ПОДЯКА

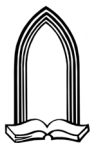
Актуальне видання містить опублікованих упродовж 1987–2019 років шість авторських робіт, що серед іншого мають стосунок і до української та російської проблематики. Вони написані впродовж понад тридцяти років, і на довгий час з низки причин я був змушений призупинити свої студії в цьому напрямі. Втім нещодавно я відновив дослідження навколо окресленої тематики, водночас помітивши дійсно цінні й такі, що закривають «білі плями», напрацювання молодого професора Мирослава Волощука, які з'являлися одна за одною. Мені дуже приємно, що завдяки його самовідданій та копіткій праці мої тексти публікуються українською мовою окремим томом.

У цьому місці дозвольте мені висловити йому свою вдячність.

Тору СЕНГА

Тору СЕИГА

УДК 94 (47.867) (08)
ББК 63.3(4УКР)я43
Г 15

Тору СЕНГА

Галич, Галицька та Руська землі у взаємовідносинах з Угорщиною XI–XIII сторіч // Галич. Збірник наукових праць / За ред. М. Волощука. Івано-Франківськ : «Лілея-НВ», 2020. Серія 2. Випуск 5. 272 с.

Книжка відомого японського науковця Тору Сенґи присвячена маловідомим українському читачеві сюжетам історії Галича, Галицької та Руської земель XI–XIII ст., у цілому – русько-угорських відносин означеної доби, віддзеркалених у раніше опублікованих угорською мовою авторських статтях 1987–2019 років.

Видання адресоване широкому колові читачів, любителів історії України та суміжних країн.

Переклад з угорської **Мирослава ВОЛОЩУКА**

Упорядник вказівників **Мирослав ВОЛОЩУК**

ВІД УПОРЯДНИКА

Велич історичної пам'яті Галича та Галицької землі останніми десятиліттями не залишала байдужими не тільки вітчизняних науковців, яким близька ця тематика за духом, а й фахівців із-за кордону. Не виглядало дивним, що історією міста Галича серйозно цікавилися у Польщі, Росії, Словаччині й Угорщині, про неї писали наукові дослідження в Австрії, Німеччині, Чехії, час від часу рефлексували в Білорусі й Литві. Однак лише для багатьох вузьких спеціалістів, котрі займалися вивченням русько-угорських середньовічних відносин IX–XIII ст., була званою постать японського дослідника Тору Сенґі. Цим виданням ми відкриваємо українському, але й не тільки українському, читачеві «галицьку спадщину» поважного науковця, яку він підготував угорською мовою впродовж останніх понад 30-ти років.

Наш автор народився 1950 р. на півострові Тита в Японії. Вищу освіту здобув в Університеті Кейо в Токіо (*Keio University, Tokyo*), де спершу вивчав політологію, а згодом в Університеті Васеда (*Waseda University, Tokyo*), де закінчив магістратуру за фахом історика. Наукові інтереси Т. Сенґі завели його спершу між 1975–1981 рр. до Будапешта, а відтак – до Братислави, де він як стипендіат кількох дослідницьких програм провів кілька років. Тож не дивно, що він незабаром працевлаштувався спершу в Університеті Дебрецена, згодом в Університеті Аттілі Йозефа в Сеґеді (де й здобув науковий ступінь доктора філософії – PhD), а опісля – в Будапешті. Втім Т. Сенґа залишається радше дослідником-фрилансером, який однаково успішно вивчає не тільки угорсько-японські стосунки на рубежі XIX–XX ст., а й відносини нової батьківщини – Угорщини та історично пов'язаних з нею країн, зокрема Русі (України) та Галицької землі. Його наукові інтереси сміливо можна назвати трансконтинентальними, які єднають азійську та європейську частини, поважне місце

на перетині яких займає проблематика Галича і його багатой історичної спадщини.

Беручись за переклад з угорської мови окреслених у змісті пропонованого видання статей автора, ми поставили за мету перетворити їх на окрему книжку, подавши праці насамперед за хронологією появи на світ. Ми намагалися максимально коректно зберегти стиль автора, характер цитування джерел та історіографії, методики вживання термінології. Методологічно роботи Т. Сенґи впорядковано за єдиною системою покликів, списком джерел і літератури, які він використовував, та вказівниками (географічним й іменним). Не вносили ми змін і в порядок авторських означень власних назв, які природно зазнали певних змін упродовж 1987–2019 рр. відповідно від появи цілої низки нових наукових досліджень. Галицький складник авторських студій Т. Сенґи розкривається крізь призму дуже ретельних текстологічних історико-філологічних спостережень, хронологічно обмежених головню XI–XIII ст. Місто Галич – як прямо, так і опосередковано – постає у творах історика як точка перетину військово-політичних, господарських, культурних та інших інтересів не тільки руських князів, угорських королів, а й багатьох номадів Великого Степу.

Зауважмо, що проєкт реалізовано в рамках роботи відновленої у своїй діяльності 2016 р. спільної Комісії істориків України й Угорщини та за фінансової підтримки Посольства Угорщини в Україні.

Сподіваємося, що перший досвід перекладу праць іноземного дослідника в такий спосіб і в такому обсязі стане добрим досвідом для дальших оприлюднень українському читачеві робіт іноземних науковців, а для самого Т. Сенґи – приємним подарунком до його ювілею.

Мирослав ВОЛОЩУК

ЗМІСТ

Від упорядника	5
I. Зовнішня політика Бели IV та відправлений папі Інокентієві IV «татарський лист»	7
II. До болгарського, галицького й австрійського походів молодшого короля Бели	49
III. Кидані (китаї) в руських літописах та угорських хроніках?	73
IV. «Бенедикт Бор», Венедикт і Банко в Галичі близько 1210 р.	95
V. Віцеканцлер Ахілл у Галичі 1246 р. Матеріал до історії угорського слова <i>vice</i>	154
VI. <i>Beszermény</i> та <i>besermen</i> . Угорські й слов'янські найменування мусульман у сторіччя монгольської інвазії	173
Бібліографія Тору Сенги (за хронологією)	225
Джерела	227
Географічний вказівник	262
Іменний вказівник	265

Переклад з угорської *Мирослава Волощука*
За редакції *Ярослава Довгана* і *Галини Пославської*
Верстка *Стефанії Шеремети*
Коректура *Лідії Левицької*

Підписано до друку 01.06.2020 р. Формат 70x100¹/₁₆.
Гарнітура «TextBook».

Видавництво «Лілея-НВ»
А/С 250, вул. Незалежності, 18/2, м. Івано-Франківськ, 76018
e-mail: lileyanv@gmail.com
Свідоцтво ІФ №8 від 28.12.2000 р.